

Law & Order

**“Wie barmhartig is voor de wolven,
doet onrecht aan de schapen”**

VOORWOORD

Volgens de officiële statistieken wordt Nederland steeds veiliger. Voor een deel is dit het gevolg van de toegenomen aandacht voor het thema veiligheid sinds het begin van deze eeuw, maar tegelijkertijd wordt de werkelijkheid door deze cijfers gemaskeerd.

Het aantal Nederlanders dat een toename van criminaliteit ervaart, nam in 2019 na jaren van daling weer toe. Daar staat tegenover dat de aangiftebereidheid in Nederland al jaren daalt. In 2019 werd slechts 32 procent van de gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten bij de politie gemeld, terwijl dit in 2012 nog 38 procent was. Het aantal daadwerkelijke aangiften van deze delicten daalde in dezelfde periode even hard: van 29 naar 23 procent. Een negatieve en zorgwekkende trend die wordt ingegeven door de groeiende overtuiging bij veel burgers dat aangifte doen ‘toch geen zin heeft’ en door het schrijnende capaciteitstekort bij de politie. Aangifte doen is iets dat steeds vaker pas na een paar weken, of uitsluitend online of via een videoverbinding kan. Dit dalende vertrouwen in combinatie met de vaak ongegronde linkse beschuldigingen van racisme, discriminatie en excessief geweld, leidt tot afbrokkelend gezag van de politie.

Hoewel uit onderzoeken onder Nederlanders blijkt dat het vertrouwen in rechters in vergelijking met andere instituties relatief hoog is, is het vertrouwen in het strafklimaat nog altijd laag. Bijna 70 procent van de Nederlanders vindt dat de rechter te lage straffen oplegt. En dat is begrijpelijk. In 2019 bleek uit onderzoek van de Erasmus Universiteit dat de gemiddelde opgelegde gevangenisstraf voor moord tussen 2012 en 2019 slechts 14,4 jaar was. Voor doodslag werd gemiddeld 9,3 jaar opgelegd. Straffen die door vervroegde invrijheidsstelling na het uitzitten van twee derde van de straf in de partij slechts uitkomen op respectievelijk 9,5 en 6 jaar. Ook met betrekking tot zedendelicten hebben straffen een allesbehalve afschrikwekkende werking: tussen 2017 en 2020 werd niet één keer de maximumstraf van 12 jaar voor een verkrachting opgelegd. Feiten die niet alleen voor terechte verontwaardiging in de samenleving zorgen, maar ook een klap in het gezicht van slachtoffers zijn.

JA21 wil het vertrouwen in de rechtsstaat herstellen door de opsporings- en handhavingscapaciteit op te schroeven, de strafrechtketen te versterken, slachtoffers de rechten te geven die zij verdienen en criminelen zwaarder te straffen. Want wie barmhartig is voor de wolven, doet onrecht aan de schapen.

In dit plan leest u hoe wij dat gaan doen.

Joost Eerdmans, Lijsttrekker JA21

ONZE PLANNEN

Het veiliger maken van Nederland gaat niet lukken zonder forse investeringen in de totale strafrechtketen. Het bezuinigen van honderden miljoenen op de politie en het wegsnijden van duizenden fte, heeft geleid tot een alarmerend capaciteitstekort waardoor zelfs de meest elementaire kerntaken onder druk komen te staan. Daarom pleit JA21 voor:

- **Forse investeringen in uitbreiding politiecapaciteit.** De jarenlange bezuinigingen op de politie onder VVD-bewind leiden tot grote problemen. De komende jaren gaan ruim 17.000 politieagenten en rechercheurs met pensioen. Dit terwijl de capaciteit nu al zwaar ontoereikend is - alleen de drie grootste steden hebben al zo'n 1.500 extra agenten nodig - en korpschef Van Essen aangeeft dat de politie 600 miljoen euro tekortkomt om het capaciteitstekort weg te werken. Om het tekort binnen de perken te houden is de politieopleiding noodgedwongen met een jaar ingekort.

Het opschroeven van de politiecapaciteit wordt een cruciale opgave voor een nieuwe regering. Hiervoor is direct meer geld nodig. Om de politie weer op wijkniveau te verankeren moeten gesloten politiebureaus heropend worden. Tevens dienen lonen en arbeidsvoorwaarden voor agenten verbeterd te worden. Dit alles kost geld, maar veiligheid is een kerntaak van de overheid. Geen kostenpost. De dekking kan zonder probleem worden gerealiseerd door te stoppen met het honderden miljarden kostende klimaatbeleid. Politiek is een kwestie van keuzes maken. Wij kiezen voor veiligheid.

- **Meer mankracht voor OM en rechtspraak.** De volledige strafrechtketen, zowel bij het Openbaar Ministerie als de rechterlijke macht, is onderbemand. Vorig jaar moest worden aangekondigd dat meer dan 20.000 strafzaken uitgesteld worden door een gebrek aan zittingscapaciteit. Het gevolg is zeer pijnlijk voor slachtoffers en hun nabestaanden. Vergelding is een essentieel onderdeel van het strafrecht en iedere dag -laat staan ieder jaar- wachten betekent een verlenging van onrecht. Daarom dient er fors geïnvesteerd te worden in het vergroten van de mankracht bij het OM en de rechterlijke macht.

Slachtoffers worden in het Nederlandse rechtssysteem nog altijd onvoldoende gehoord, beschermd en serieus genomen. Hun positie wordt gestaag versterkt, maar het is nog niet genoeg. Om slachtoffers een volwaardige plaats binnen het rechtssysteem te geven stelt JA21 de volgende maatregelen voor:

- **Uitbreiden spreekrecht.** Het spreekrecht van slachtoffers is de afgelopen jaren verbeterd, maar dient verder uitgebreid te worden: voorafgaand aan de uitspraak van de rechter én na de schuldigverklaring, waarbij men de gewenste strafmaat mag uitspreken. Pas daarna vindt de definitieve uitspraak van de rechter plaats.
- **Nazorg na rechterlijke uitspraak.** Slachtoffers dienen de mogelijkheid te krijgen om na de uitspraak achter gesloten deuren een evaluatiegesprek te voeren met de rechter(s).
- **Geen terugkeer in oude woonomgeving na zwaar delict.** Slachtoffers en/of nabestaanden van ernstige zedendelicten en levensdelicten mogen niet opnieuw, al is het jaren later, geconfronteerd worden met degene die hun leed heeft veroorzaakt (secundaire victimisatie). Tevens dient maatschappelijke onrust voorkomen te worden. Plegers van deze delicten mogen na het uitzitten van hun straf daarom niet terugkeren in hun oude woonomgeving.
- **Resocialisatie als voorwaarde voor vrijlating.** Gedetineerden moeten verplicht worden hun resocialisatieplan vorm te geven tijdens hun detentie. Wie dit niet doet, komt niet vrij. Resocialisatie wordt daarom een harde voorwaarde voor vrijlating. De samenleving, de slachtoffers voorop, moet beschermd worden tegen niet-geresocialiseerde misdadigers.
- **Invoering lekenrechtspraak.** Nederland is een van de weinige landen ter wereld waar de rechtspraak een gesloten bastion voor burgers vormt. Om het vertrouwen in de rechtspraak te versterken, rechterlijke uitspraken beter te laten aansluiten op het maatschappelijke klimaat en deze begrijpelijker te maken voor gewone burgers, dient - net als in buurlanden België en Duitsland en in bijvoorbeeld Scandinavië - een vorm van lekenrechtspraak ingevoerd te worden.

Tot slot moet het rechtssysteem simpelweg meer zijn tanden laten zien, zowel middels strengere straffen als door het verbeteren van het zelfreinigend vermogen.

- **Minimumstraffen voor ernstige gewelds- en zedendelicten.** De opgelegde straffen voor moord, doodslag en verkrachting zijn in Nederland nog altijd veel te laag. De gemiddeld opgelegde straf ligt wat JA21 betreft te ver onder de maximumstraf. Het is een goede stap dat het kabinet de maximumstraf voor doodslag wil verhogen van 15 naar 25 jaar, maar deze verzwaring blijft een papieren tijger zolang het opleggen van lage straffen geen strobreed in de weg wordt gelegd.
Daarom dienen er minimumstraffen ingevoerd te worden voor ernstige geweldsdelicten (waaronder levensdelicten) en zedendelicten.
- **Maximumstraf voor zedendelicten naar levenslang.** Zedenzaken zijn schokkend en veroorzaken naast ongekend leed bij slachtoffers en hun naasten ook walging in de samenleving. Met het huidige strafmaximum voor verkrachting (12 jaar) wordt dit aspect onvoldoende erkend. Dat zelfs een monster als Robert Mikelsons binnen de huidige wetgeving geen levenslange gevangenisstraf opgelegd kan krijgen, is onverteerbaar. Zware zedendelinquenten krijgen nu vaak een gevangenisstraf plus TBS, waardoor zij tijdens verlopen opnieuw een gevaar voor de samenleving kunnen vormen. De maximumstraf voor zedendelicten moet daarom levenslang worden.
- **Invoering tuchtraad voor rechters.** Artsen en advocaten die ernstig nalatig of niet-integer gedrag vertonen, kunnen door respectievelijk het Medisch Tuchtcollege en de Orde van Advocaten tot de orde geroepen, berispt en bestraft worden. Dit is bij rechters momenteel echter niet mogelijk, terwijl hun falen diepe sporen in het leven van burgers kan achterlaten. JA21 wil daarom een tuchtraad voor rechters die de zittende magistratuur kan berispen, schorsen, overplaatsen en in het uiterste geval kan ontslaan. Ook kan deze raad toezien op integriteitskwesties (waaronder dubbelfuncties) en klachten over bejegening behandelen.
- **Nationaal Aanvalsplan Ondernijning.** Ondernijvende criminaliteit vreet de fundamenteën onder onze rechtsstaat vandaan. Vorig jaar werd in de haven van Rotterdam 40.000 kilo cocaïne onderschept met een straatwaarde van 3,5 miljard euro. Een record, maar tegelijkertijd slechts een minuscuul topje van een gigantische ijsberg. In de grote steden worden steeds meer, veelal allochtone, jongeren de drugscriminaliteit ingezogen.

Drugsgeld wordt in talloze winkelstraten schaamteloos onder onze ogen witgewassen. De kapperszaken zonder stoelen, kebabzaken zonder klanten, money transfer-kantoorjes en de opeenhoping van belwinkels die zogenaamd allemaal rendabel zijn, vormen gezamenlijk het uithangbord van een criminele branche die openlijk het gezag ondermijnt.

JA21 wil een Nationaal Aanvalsplan Ondernijning, met onder andere frequente anti-witwas-actiedagen waarbij politie, OM en FIOD onaangekondigd verdachte zaken binnenstebuiten keren. Tevens verdienen de zogeheten patsercontroles naar Rotterdams voorbeeld, waarbij onverklaarbaar vermogen onder de loep wordt gelegd, navolging in het hele land. Ook dient geïnvesteerd te worden in het versterken van de marechaussee om de invoer van drugs gericht aan te kunnen pakken.